

Grönplan och ekosystemtjänster inom Sölvesborgs tätort

Sölvesborg 2018

Sölvesborgs
kommun

GRÖNPLAN OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER INOM SÖLVESBORGS TÄTORT

Datum
2019-01-14

GRÖNPLAN OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER INOM SÖLVESBORGS TÄTORT Sölvesborg 2018

Arbetsgrupp: Sara Carlsson, Kristina Höjer, Helen Gårner och Ann-Charlott Andersson

Remissinstanser: Miljöförbundet, Länsstyrelsen, Naturvårdsrådet, Byggnadsnämnden, Fritid- och kulturnämnd, Skogsstyrelsen, Trafikverket, Bromölla kommun, Sölvesborgs Energi, Sölvesborgshem, Politiska partier, Sölvesborgs och Listers fornminnesförening, Teknikavdelningen, Stadsarkitektavdelning, Park – Andreas Carlsson, Lars Ericsson, Per Drysen, Sofia Lenninger och Thorwald Hasselbring

Remissinstanser som svarat: Länsstyrelsen, SoL-partiet, Vänsterpartiet, Sölvesborgs och Listers fornminnesförening, Bromölla kommun och Sölvesborgshem.

En del synpunkter i remissvar har arbetats in i nu föreliggande grönplan.

Kontaktperson: Kristina Höjer, kristina.hojer@solvesborg.se

Omslagsbild: Så kan stadsplanerare bidra till grön infrastruktur, Naturvårdsverket Vägledning om budskap för en grön infrastruktur, illustratör Kjell Ström 2018.

Arbetet med att ta fram planen har delfinansierats genom statsbidraget Lokala Naturvårdssatsningen, LONA, förmedlade av Länsstyrelsen i Blekinge.

Gröna strukturer och områden är det nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande. Grönplanen är därför ett verktyg i arbetet med att bevara fungerande ekosystem, hög biologisk mångfald och nytta från naturen. Det behövs en ökad förståelse och kunskap i samhället för att bevara ekosystemen och för dess bidrag till viktiga ekosystemtjänster.

Sölvesborgs kommun har arbetat fram en Grönplan med ekosystemtjänster utifrån nationella och regionala dokument. Planen är ett underlag för att uppmärksamma värdet av de gröna ytor som finns i tätorten och underlätta och stödja arbeten som berör vår naturmiljö för att långsiktigt kunna bevara och utveckla de naturvärden som tätorten är beroende av.

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte	5
Mål	5
Viktiga begrepp i grönplanen	7
Biologisk mångfald	8
Kompensationsåtgärder	11
Sölvesborgs kommuns landskapsbild	11
Grönområdenas värde	13
Ekosystem och ekosystemtjänster	14
Ekosystemtjänster i staden	15
Sölvesborgs tätort	16
A. Falkvik- Tredenborg – Valje	17
Ekosystemtjänster i Falkvik-Tredenborg- Valje	20
B. Grönadal- Svarta led	21
Ekosystemtjänster i Gröna dal-Svarta Led	24
C. Kämpaslätten- Vitahallslätten- Bokedal	25
Ekosystemtjänster i Kämpaslätten- Vitahallslätten- och Bokedal	28
D. Centrum	29
Ekosystemtjänster i Tingshusparken	33
Slutsatser	34
Åtgärdsförslag	34
Sammanfattning	36
Referenser	37
Bilaga 1 Lagar och Mål	38
Bilaga 2 Naturskydd i kommunen	40

Inledning

Det finns stora vinster i att värna om och utveckla de tjänster som naturen erbjuder. Genom att göra långsiktiga planer som innefattar den gröna strukturen och som tar hand om de möjligheter som naturen ger kan hållbara system uppnås. Ekosystemtjänsterna kan sägas vara tätortens stödsystem, till exempel för att ta upp luftföroreningar och överflödigt vatten. De är också grunden för det gröna kapital som ger möjlighet till ett långsiktigt stabilt samhälle. Motståndskraftiga ekosystem är en förutsättning för att på sikt möjliggöra ett fortsatt robust och hållbart samhälle, både ur ekologiskt, ekonomiskt och socialt hänseende.

Det finns flera nationella mål som lyfter vikten av ekosystemtjänster i den byggda miljön och i planering, byggande och förvaltning.

Kommunen ska i planering och prövning ta hänsyn till allmänna intressen enligt PBL där beaktandet och utveckling av ekosystemtjänster kan vara både ett hänsynstagande och ett sätt att lösa anpassning till klimatförändringar, skapa förutsättningar för bättre hälsa och välbefinnande samt minska buller och luftföroreningar.

Riksdagen har 2018 fastställt att värdet av ekosystemtjänster ska vara kända och beaktade vid relevanta beslut. Grönplanen är ett redskap för att belysa vikten av tillgång, närhet och kvalitet för bostadsnära natur. I denna grönplan har fokus legat på att förklara begreppet ekosystemtjänster i de centrala delarna av Sölvesborg.

Syfte

- Ge en bild av Sölvesborgs tätorts större sammanhängande grönområden och öka kunskapen om deras värden.
- Förklara ekologiska grundbegrepp och beskriva ekosystemtjänster generellt.
- Översiktligt redovisa ekosystemtjänster för delar av Sölvesborg tätort.
- Vara ett dokument som sätter fokus på de gröna frågorna i den framtida fysiska planeringen.
- Fungera som kunskapsunderlag.
- Belysa behovet av tillgång, nåbarhet och kvalitet på grönområden och bostadsnära natur.
- Beskriva hot och utvecklingsmöjligheter i redovisade områden.

Mål

Ett övergripande mål är att bevara och utveckla Sölvesborgs kommuns unika och värdefulla natur- och kulturmiljöer så att de även i framtiden kan bidra till kommunens attraktivitet som boendeort.

Kommunen har fortfarande en sammanhängande grönstruktur men delar av den planläggs i rask takt. Kunskap och åtgärder krävs därför för att inte förlora de värden som finns i dessa områden i dag.

Grönplanen ska belysa kommunens möjligheter att hantera olika former av förändringar i miljön exempelvis vid förtätning och exploatering men även klimatförändringar och negativa effekter av föroreningar.

För att nå detta behöver;

- värdekärnor för grönstrukturen identifieras, bevaras och utvecklas
- värdekärnors kopplingar till varandra via gröna stråk bevaras och utvecklas
- sociala- och ekonomiska värden kopplade till grön struktur och ekosystemtjänster bevaras och förstärkas
- ekologiska värden kopplade till biologisk mångfald och ekosystemtjänster bevaras och förstärkas
- naturmiljöer i närheten av bostadsmiljöer, förskolor och skolor bevaras och utvecklas

Inför varje påtänkt ingrepp i eller exploatering av naturmiljöer är det viktigt att grundligt undersöka vilka miljöer som berörs eller påverkas. Detta gäller inte bara det aktuella området utan man måste även ta hänsyn till de olika större sammanhang området kan ingå i.

För att skapa en hållbar grönstruktur över tiden är det viktigt att inte bara bevara dagens värdefulla grönområden utan även utveckla områden som idag har lägre värden. Om delar av ett område ska tas i anspråk behöver kvarvarande ytor förstärkas med åtgärder för att inte riskera den biologiska mångfalden. Alternativt behöver ersättningsområden skapas med motsvarande kvaliteter.

Omfattning och avgränsning

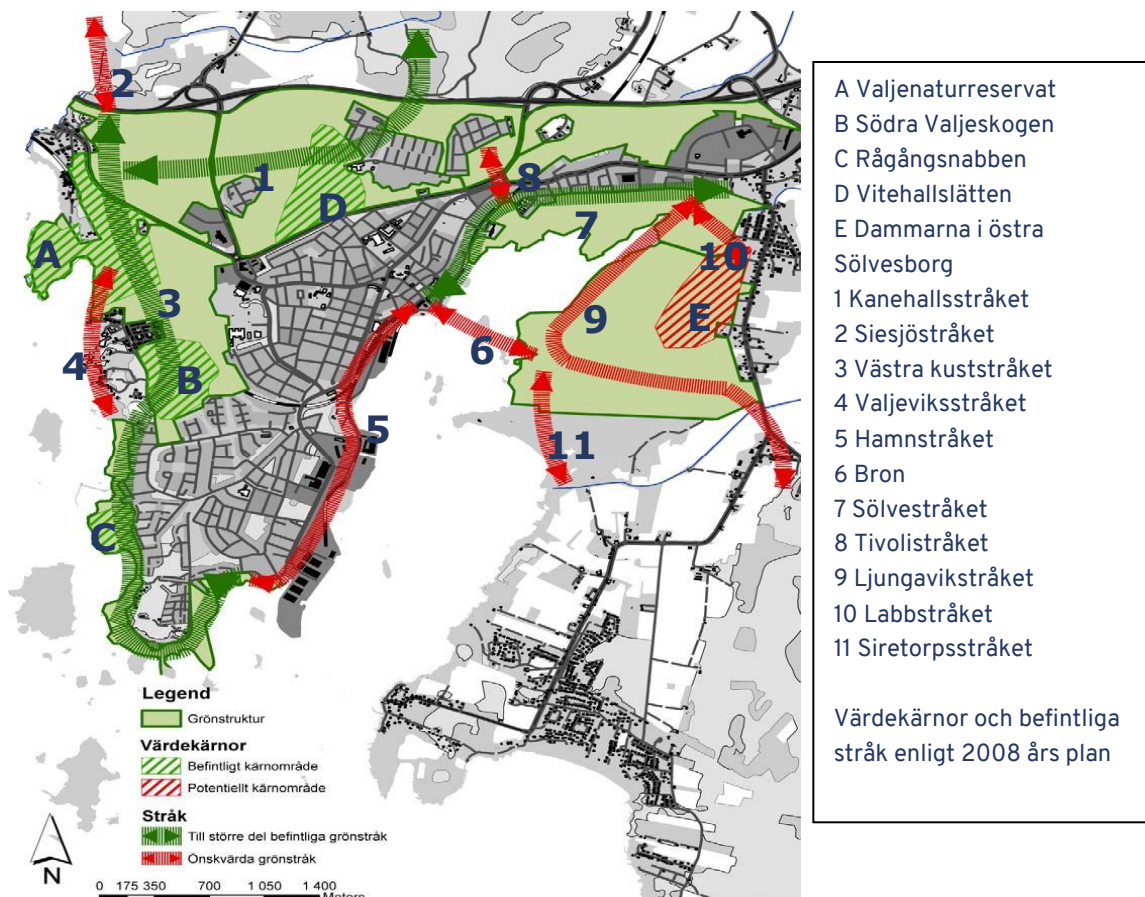
Grönplanen fokuserar på Sölvesborgs stad och den grönstruktur och de ekosystemtjänster som omnämns finns på kommunal mark. På privat mark och i trädgårdar finns dessutom många viktiga gröna stråk som bidrar till att skapa korridorer och samband. Även dessa grönstråk bidrar till ekosystemtjänsternas fortlevnad. Grönplanen omfattar endast naturtyper på land.

Tidigare planer

Tidigare grönstrukturplaner (Ramböll, 2008) fokuserade på sammanhangen runt tätorterna Sölvesborg och Hällevik- Nogersund. Planen redovisade värdekärnor och visade tydligt var det saknades sammanbindande stråk eller var dessa var svaga.

2015 års grönplan (projektarbete, Ann-Sofie Östberg, 2015) genomfördes som en form av kartläggning av den finmaskiga grönstrukturen i Sölvesborg. Förtätning hade börjat diskuteras och det behövdes en kartläggning av stadens gröna strukturer och områden. Förtätningen sker ofta genom att så kallad "outnyttjad" mark och grönområden utnyttjas för olika former av exploatering, vilket kan leda till fragmenterad grönstruktur.

I grönplan 2018 har delar av både 2008 och 2015 års planer beaktats. Dels för att de nu tillsammans ger en bättre bild av Sölvesborgs tätorts grönstruktur men också för att ge en bakgrund som fokuserar på ekosystemtjänster.

I kartan ovan redovisas värdekärnor, befintliga stråk samt stråk som borde utvecklas enligt 2008 års plan. Det kan konstateras att en del negativ utveckling har skett sedan dess. Till exempel sker planläggning i område D, trots att det är en av de större värdekärnorna i området.

Viktiga begrepp i grönplanen

Biotop en naturtyp med enhetlig ekologisk struktur.

Ekosystem ett avgränsat område, allt levande och den miljö som finns i ett naturområde och som betraktas som ett system, en helhet, för att lättare kunna studera det.

Nyckelbiotop En nyckelbiotop är område i skogsmiljö som utifrån dess artinnehåll, struktur, historiska och fysiska miljö bedöms ha stor betydelse för flora och fauna. Rödlistade arter finns eller kan förväntas finnas inom området.

Naturvärden Område inom skogsmiljö som har ett visst naturvärde utan att det når upp till kvalitén nyckelbiotop. Inom en snar framtid förväntas området kunna utvecklats och bli en nyckelbiotop.

Spridningsvägar/-korridorer ger biologiska samband och är områden med skog, mark eller vatten som binder samman och ger möjligheter för växt- och djurlivet att sprida sig. Genom att möjliggöra spridning av växter och djur stärks värdekärnans förmåga att klara förändringar.

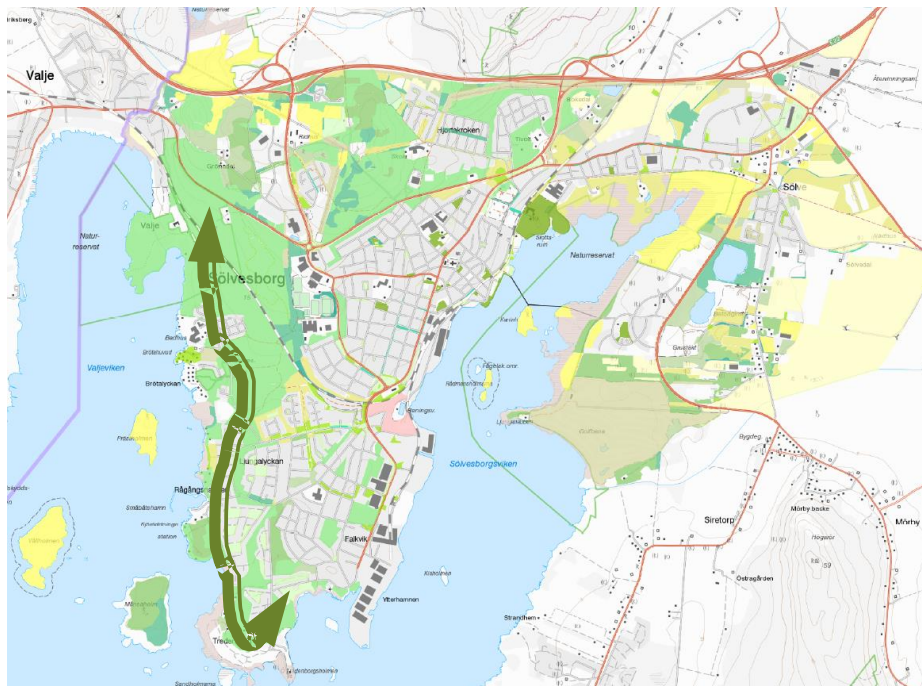
Värdekärna är ett naturområde som har höga naturvärden (många arter är funna eller kan förväntas finnas med tanke på hur området ser ut) och som är särskilt viktig som bärare av biologisk mångfald i landskapet. Området är viktig livsmiljö för många arter och kan ofta klassas som en naturtyp. (LST 2018)

Grönstruktur består av exempelvis skogsmark, mindre trädgångar, hagmarker, ruderatmark, vägkanter, en liten refug för en hotad insekt och privata villaträdgårdar. Utöver dessa kan grönstruktur även omfatta vattenmiljöer såsom dammar och strandängar. Alla är viktiga beståndsdelar när det gäller att skapa såväl värdekärnor som gröna korridorer.

Grönområde eller grönyta är tätortsnära natur som kan brukas för rekreation i form av fysisk aktivitet och/eller vila och som kan nyttjas av allmänheten. Detta utesluter alltså villaträdgårdar, åkermark, gräsytor mellan trafikerade vägar med mera. Olika grönområden lämpar sig för olika aktiviteter beroende på områdets storlek, placering, form och innehåll.

Grönstråk är längre sammanhängande länkar av grönska som binder samman grönområden. Stråken bidrar till att ge passager för djurliv inom tätbebyggda områden och kan också fungera som spridningsvägar för vild

flora. I många fall kan dessa stråk med fördel kombineras med gång- och cykelvägar, vilket även ger en attraktivare omgivning. Bredden på de olika stråken varierar beroende på vilken funktion och innehåll stråket ska ha. Ett stråk bestående av pelarskog behöver minst vara 200 meter brett för att man ska lyckas behålla skogskänslan, enligt forskare vid SLU Alnarp.

Bilden visar det sammanhängande stråk av grönstruktur som binder ihop värdekärnorna i Valje naturreservat med nyckelbiotoper i Tredenberg.

Bebyggelse och infrastruktur kan utgöra fysiska barriärer för spridning av arter mellan olika livsmiljöer. Det är därför av stor vikt att ta hänsyn till olika arters spridningsmönster när man utvecklar den urbana grönstrukturen.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är ett samlingsbegrepp som omfattar all variation som finns mellan och inom arter och livsmiljöer. Med biologisk mångfald menas den genetiska variationen hos individerna inom en art, variationen mellan olika arter och mellan olika naturtyper och landskap.

För att gynna biologisk mångfald måste viktiga variabler tillgodoses såsom areal och kvalitet. Möjlighet för kolonisering, spridning eller utbyte mellan områden har också betydelse. Stadens gröna ytor och parker formar tillsammans med grönområdena den grönstruktur som är av betydelse för den biologiska mångfalden.

Biologisk mångfald mäts i antalet arter och antalet individer av en art i den miljö som inventeras. Mätningarna utgår från inventeringar i fält där olika faktorer registreras. Mätning kan innefatta förekomst och omfattning av indikatorarter, signalarter och rödlistade arter.

Indikatorarter är växt- eller djurarter som speglar förekomst av andra arter eller annan företeelse i miljön. De används också för att bedöma skogsområden med naturvärden. En riktigt användbar indikatorart ska reagera tydligt och helst successivt då förhållandena försämras eller förbättras.

Signalarter används vid praktiska naturvärdesinventeringar i skog för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden. Förekomst av en eller flera signalarter är ofta tecken på att ett skogsområde kan vara nyckelbiotop.

Hot mot biologisk mångfald

De största hoten mot den biologiska mångfalden är att arternas livsmiljöer försvinner, krymper, fragmenteras eller förändras genom direkt mänsklig påverkan. Människan kan även indirekt påverka livsmiljöer negativt för djur och växter genom försurning, övergödning, klimatförändringar och miljögifter. För att bevara den biologiska mångfalden måste både den direkta och den indirekta negativa inverkan som människan har på alla typer av biotoper minskas.

Genom fragmentering delas livsmiljöerna upp i för små delar som gör att varje enskild del av miljön blir för liten för att en population ska överleva. Fragmenteringen i sig kan skapa barriärer och isolerade öar som hotar arters behov och förmåga att förflytta sig och överleva. En nybyggd väg genom ett känsligt område kan därför medföra stora negativa konsekvenser.

Samsyn behövs för att länka samman en fragmenterad natur, bild från Naturvårdsverkets vägledning om grön infrastruktur.

Exempel på ett viktigt ekologiskt samspel finns mellan Vitahallsslätten, Kämpaslätten, och Grönadal på båda sidor om Kämpaslättsvägen och Grönadal och Valjeskogen på varsin sida av Blekingevägen. Tillsammans

skapar dessa värdekärnor ett sammanhängande grönt stråk. Det är av stor vikt att detta gröna stråk behålls eftersom det är en betydelsefull korridor från Ryssbergets skogsbygd till havet.

För arters överlevnad och spridning ska biotoperna inte ligga för långt ifrån varandra och ingen biotop får bli isolerad genom ovarsam planering.

Utveckling av biologisk mångfald

Natur, parker och andra gröna ytor är stadens lungor och viktiga resurser för människor och djur. Genom att utveckla den biologiska mångfalden finns möjligheten att uppnå flera nationella och regionala miljömål såsom God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Den biologiska mångfalden kan påverkas negativt vid ovarsam planering och exploatering. För att motverka att värden och funktioner minskar är kompensationsåtgärder en metod. Åtgärderna kan vara att skapa nya eller förbättra befintliga natur- och rekreationsområden,

Förutsättningar för värdekärnor i bokskog

För att behålla befintliga ekologiska värden i en bokskog rekommenderar Naturvårdsverket att områden inte görs mindre än 18 ha. Samma mått kan användas på bokskogar som utvecklas mot ökade naturvärden.

Värdekärnorna runt tätorterna i Sölvesborg håller idag knappt detta mått. Det är därför viktigt att se hur värdekärnorna kan kopplas samman och förstärkas genom stråk och korridorer. Yngre och artfattigare skogsområden kan med tiden ta över de värden som angränsande bokskogar hyser. För att skapa en hållbar grönstruktur över tiden är det viktigt att inte bara bevara befintliga värdefulla grönområden utan även planera och utveckla områden som har lägre värden.

Förutsättningar för bokskog

Boken är känslig för förändringar av sin livsmiljö. Bokar som har stått inne i ett skogsparti dör i regel efter cirka 5-10 år om de friställs och solbelyses, eftersom de inte klarar att anpassa sig till förändrade växt- och ljusförhållanden. Om de döende bokarna i sin tur huggs ner innan ett skyddande skogsbryn har hunnit utvecklas är risken att även bakomliggande bokar dör. De yttersta bokarna behöver därför få stå kvar även efter att de har dött och ett nytt skogsbryn utvecklats som ger skydd åt bakomliggande bokar. Det brukar rekommenderas att man lämnar minst en trädlängd mellan den nyligen frilagda bokskogen och tomtgräns. Slutligen kan även kompaktering av jorden vid bokarnas rötter eller uppfyllnad av jord på rötterna ge allvarliga skador och även leda till att träden dör.

Träd har många funktioner som vi kanske inte tänker på. Här ges några exempel på funktioner träd kan ha i stadsmiljön. Illustration; Rebecka Olsson.

Kompensationsåtgärder

Kompensationsåtgärder innebär att funktioner och värden som förloras vid en exploatering ersätts och kompenseras genom åtgärder inom området eller på en annan plats.

Vid exploateringar ska man i första hand försöka undvika eller minimera påverkan. Först om detta inte är möjligt ska kompensation övervägas. Följande modell bör tillämpas där punkt tre och fyra är att anse som kompensationsåtgärder:

1. Undvika negativ påverkan.
2. Minimera negativ påverkan.
3. Kompensera negativ påverkan genom att återskapa funktionen i närområdet.
4. Kompensera negativ påverkan genom åtgärder på annan plats eller annat värde som fyller samma funktion.

Sölvesborgs kommuns landskapsbild

Sölvesborgs kommun har ett mosaikartat landskap där skogsklädda åsar och hav omger ett flackt odlingslandskap.

Klimat och vegetation

Sölvesborgs kommun klassas som Skånes sediment- och horstområde. Området karakteriseras av helåkersbygd med lövskogsbeklädda restberg i söder samt Ryssberget i väster. Det milda och kustpräglade klimatet ger långa vegetationsperioder och kommunen har ett fördelaktigt klimat för värmegynnade växter och djur. Nederbörden är måttlig och ligger runt 600

mm per år samtidigt som antalet soltimmar är förhållandevist högt, ca 1900 h per år.

Geologi

Kommunen är till större delen uppbyggt av krita berggrund med ett relativt tjockt lager av sandig morän, oftast kalkrik. I detta höjer sig på sina ställen urbergsklackar, s.k. restberg. Exempel på restberg är Hjärthallaberget, Stiby backe samt Hanö. Sölvesborgs kommun avgränsas i väster av en urbergsrygg, Ryssberget. Uppe på bergen är jordlagren i regel tunna och berget går ofta i dagen. Isens rörelse under de olika istiderna har gett landskapet en övergripande linjär struktur med riktning NNV-SSO.

Odlingslandskapet

Det blekingska odlingslandskapet har betydande värden och utmärks av biologisk mångfald genom att det hyser art- och individrika växt- och djursamhällen.

Odlingslandskapet har genomgått stora förändringar under främst 1900-talet. Arealen har minskat kraftigt, särskilt för naturliga slåtterängar. Längs Ryssberget östsluttningar finns ett öppet och varierat odlingslandskap som delvis präglas av fruktodlingar. Vesanslätten är ett vidsträckt och intensivt odlat jordbruksområde med i huvudsak torvjordar.

Runt Mjällby ligger ett större åkerlandskap som i öster och söder ansluter till restbergen Listershovud, Stiby Backe och Hjärthallaberget. Här saknas naturbetesmarker och marken brukas traditionellt.

Jordbrukets påverkan

Jordbruksmarken sträcker sig som en kil mellan Ryssberget i väster och kustbygden i öster och avgränsas i söder av de lövklädda kastbergen. Listerlandet har haft en framträdande roll inom jordbruket. Utdikning av sjön Vesan under första delen av 1900-talet ökade den odlingsbara ytan med ca 1500 ha. I dag finns endast drygt ca 45 ha våtmark kvar i Sölvesborgs kommun vilket är betydligt mindre än vad som fanns i mitten av 1800-talet.

Hag- och betesmarker

I Sölvesborgs kommun finns betade havsstrandängar, de flesta belägna på Lister. Hagmarker är också vanligt förekommande, oftast med inslag av ädellövskog eller blandlövskog. Betesmarkerna har hävdats under lång tid och det är inte ovanligt att mycket stora biologiska och ekologiska värden är knutna till dessa naturtyper.

Längs östra kuststräckan finns flacka områden med betade busk- och lövhagsmarker, strandängar i mer eller mindre igenväxning samt åkrar. Stenmurar är ett karaktäristiskt inslag i landskapsbilden. Vissa delar är rika på fornlämningar och en del åkrar är sannolikt från tidig medeltid. På Listershovud finns artfattiga betesmarker i områden med säregen ägostruktur där långsmala och stenmurskantade skiften sätter sin prägel på

landskapet. Genuina fiskesamhällen och småbyar med klassisk bykaraktär ligger typiskt samlade längs landsvägen.

Listerlandets sandmarker nyttjades intensivt under 1700-1800-talet vilket ledde till att sandflyktproblemen ökade. År 1871 övertog staten flygsandsfälten vid exempelvis Torsö och området inhägnades för att undvika ytterligare skogsbetning. Därefter påbörjades arbetet med att försöka binda sanden genom bland annat tånggödsling och inplantering av strandråg och olika tallsorter. Dessa skyddsplanteringar av tall har nu blivit en del av karaktären på delar av Listerlandet och längs med östkusten.

Skogsbruk

Gränsen mellan skogsbruk och jordbruk har inte alltid varit så tydlig som nu för tiden. Förr var det vanligt med utmarker och skogsbete. Skogsbetet har i stor utsträckning försvunnit och många utmarker har planterats igen, eller har på grund av för dålig hävd vuxit igen. Blekinge har nationellt ett stort ansvar för avenbok- och bokskog, men har även fått stort bevarandansvar för ek- och blandädellövskog samt ett visst ansvar för lövsumpskog, exempelvis klubbaskog.

Rekreationsområden

I kommunen finns flera fina och större rekreations- och naturområden såsom Ryssberget, Valje halvö, Listershuvud och Stiby backe. Dessa områden har mycket god tillgång på olika leder och stigar samt en attraktivitet och variation i naturen som lockar besökarna under hela året.

Grönområdenas värde

Genom tidens gång har platserna runt omkring oss påverkats av de naturliga förutsättningar som landskapet skapat. Människans nyttjande och bruk av landskapet har gett det en identitet och ekologiskt, socialt och kulturellt värde. Forskning har visat att kvaliteter och värden i grönområden, naturmarker och landskap samt tillgängligheten och närheten till olika upplevelsevärden har betydelse för hur vi mår och hur mycket vi rör på oss.

Ju fler kvaliteter ett område har desto större blir upplevelsevärdet. Ett område med tillgång till växtlighet, större lektytor, lekplats och sittplatser värderas högre än ett område som bara består av en platt gräsyta. Alla grönområden behöver dock inte ha ett stort aktivitetsutbud. För att öka områdets upplevelsekaraktär kan det räcka med en bänk där man kan sitta och lyssna på fågelsången eller njuta av en vattenspegel.

Tillgänglighet

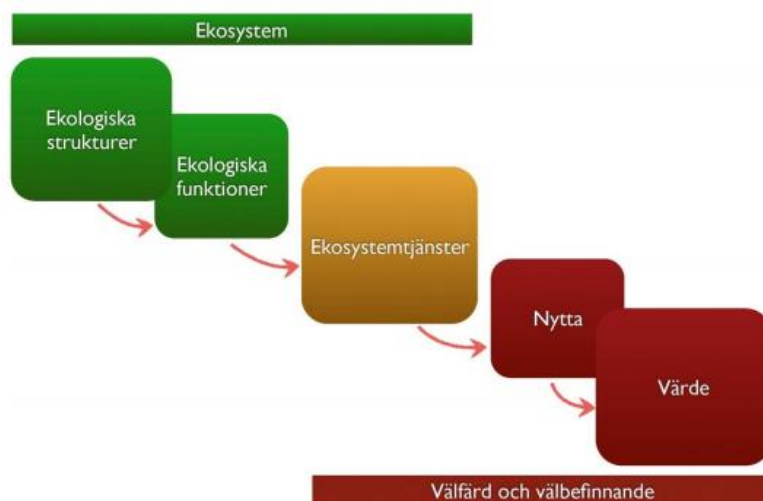
Tillgängligheten är viktig för ett områdes värde och kvalitet. Ett grönområde nära bostaden ökar sannolikheten att man tar sig ut i naturen. Forskning har visat att 300 m är en gräns för hur långt man är villig att gå för att komma till ett grönområde

Men det är inte bara närheten till grönområdet utan också barriärer på väg till grönområdet som inverkar på hur tillgängligt ett område uppfattas. Måste man korsa starkt trafikerade vägar eller röra sig i områden där man inte känner sig trygg minskar sannolikheten att man besöker området.

Det har visat sig att barn och ungas möjligheter att röra sig fritt mellan hemmet och naturområden har minskat i takt med att tillgången på tätortsnära skog och natur minskar. Tillgängligheten till grönområden är avgörande för att säkra goda förutsättningar för barn och unga att leva och utvecklas i städerna.

Ekosystem och ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster handlar om samspelet mellan människan och naturen. Det beskriver de nyttor som människan får av naturen och dess ekosystem. Naturen i och nära tätorten är bärare av många ekosystemtjänster som människor är beroende av och ser som självklara. Rent vatten, mat, energi, råvaror, skydd mot erosion, vind, skugga och bekämpning av skadedjur är exempel på tjänster som naturen hjälper oss med. Förändringar i miljön genom olika former av exploateringar medför stora utmaningar för ekosystemen och kan i på sikt påverka ekosystemens möjligheter att fungera. De gröna sambanden i en tätort behöver därför bevaras, utvecklas och inte minst tillgängliggöras.

Från ekologi till välbefinnande. Kaskadmodellen beskriver en värdekedja där ekologiska processer och strukturer ger en förutsättning för ekosystemtjänster som skapar nytta och värde för människor. Illustration: Magnus Tuvendal, Calluna AB.

Ekosystemtjänsterna delas in i ett antal olika kategorier.

De *understödjande* eller stödjande tjänsterna är grundläggande för alla ekosystemtjänster som exempelvis biologisk mångfald. De stödjande ekosystemen är en förutsättning för att övriga ekosystemtjänster ska fungera. T.ex. krävs betesmarker till får och kor så att vi får kött och mjölkprodukter.

De *producerande* tjänsterna är nödvändiga för vår möjlighet att överleva genom att de förser oss med mat, dricksvatten, material och energi.

De *reglerande* tjänsterna gör miljön motståndskraftig mot oönskade effekter av olika typer av förändringar, exempelvis översvämningar, luftföroreningar eller skadedjur. Reglerande tjänster kan också vara grönstruktur som fungerar som stoft- och bullerdämpning.

De *kulturella* ekosystemtjänsterna bidrar till ökad hälsa och välbefinnande genom att naturen ger oss möjlighet till fysisk aktivitet, sinnliga upplevelser, platser för social interaktion och själslig inspiration. Vistelse i naturen har även en pedagogisk aspekt då det ger oss en förståelse för ekosystemens betydelse vilket är viktigt för att framtida generationer ska värdera och vårda vår miljö.

Ekosystemtjänster i staden

Ett exempel på en viktig ekosystemtjänst är att minska effekterna av urbana värmeöar genom att anlägga grönområden och plantera träd. Städerna med sina byggnader, gator och stensatta ytor lagrar värme och lokalt kan därför temperaturen vara flera grader högre där än utanför staden. Ett träd ger skugga och kyler ner genom avdunstning och reglerar därmed temperaturen i en stad.

Det finns varierande åtgärder för att öka andelen grönska. Ett exempel är att anlägga gröna tak, så kallade sedumtak och därigenom få gröna ytor, även om husen står tätt. Förutom den avkylande effekten så isolerar det gröna taket även huset och man sparar energi.

Den ökade temperaturen gör att det krävs mer energi för att kyla av byggnader med luftkonditionering. För varje grad som temperaturen stiger över ett tröskelvärde (på 15-20° C) ökar energianvändningen i en stad med 2-4 %. Förutom ökad energianvändning kan värmen också vara ett allvarligt hot mot människors hälsa.

Sölvesborgs tätort

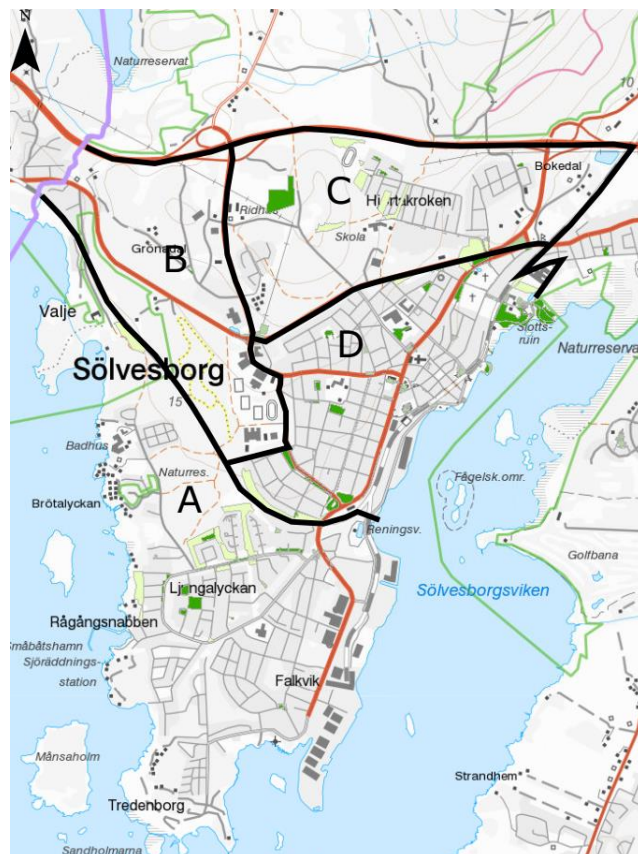
I staden har de naturområden som finns kvar särskild betydelse då stora ytor genom åren har hårdgjorts och de naturliga ekosystemen har minskat. De viktigaste områdena i tätorten är de områden där flera ekosystemtjänster överlappar varandra. Det är områden som erbjuder många tjänster och dessa ska värderas som ortens gröna kapital i planeringsprocessens olika skeden. I områden med liten tillgång till ekosystemtjänster finns istället behov av gröna investeringar för att säkerställa en hållbar utveckling på sikt.

Det gröna kapitalet – områden att beakta

Grönnytor i tätorten har ett stort värde, inte bara i form av platser för rekreation utan också för hantering av vatten, rening av luft, bullerdämpning och andra tjänster som kan vara kostsamma att hantera på konstgjord väg. Ofta finns det mycket att vinna på att ta hänsyn till befintliga gröna värden jämfört med att skapa nya i senare skeden.

Beskrivning av delområden

Nedan beskrivs de områden som är särskilt värdefulla att beakta i planeringen. För varje område anges vilka ekosystemtjänster som finns identifierade. Uppmärksammas bör att ekosystemtjänster är undersökt under del av året, januari – juni 2018 och avser inte att ge en heltäckande bild av alla arter/tjänster som kan finns i ett område.

Grönplanen 2018 för Sölvesborgs tätort har delats in i 4 geografiska områden,

A. Falkvik- Tredenberg – Valje

Valje naturreservat bildades 1991 och är även ett Natura 2000 område, riksintresse för naturvård samt riksintresse för friluftsliv. Marken ägs av kommunen och förvaltas av Länsstyrelsen. Syftet med naturreservatet är dels att skydda och vårda de ekologiska och kulturhistoriska värdena i området och samtidigt trygga tillgången på ett för friluftslivet värdefullt område

I reservatets finns en värdekärna med ädellövskog, trädbeklädda hagmarker och strandängar. I området finns flera rödlistade arter och ett rikt fågelliv. Valje naturreservat är ett välbesökt område för rekreation. Flera vandringsleder går till och genom området och information och parkeringsmöjligheter finns.

Södra Valjeskogen ligger söder om reservatet och många närboende har direkt tillgång till rekreativsmöjligheter. Sölvesborgsleden passerar genom området. Skogsbeståndet består till stor del av bokskog vars ålder i norra delen är nära 100 år medan den södra delen består av yngre bokskog. I området finns en identifierad nyckelbiotop samt en värdekärna. Hela skogspartiet har en viktig funktion att fylla då de norra delarna hänger ihop med värdekärnor i Valje naturreservat.

Brötalyckornas naturreservat bildades 2007 och ägs och förvaltas av Sölvesborgs kommun. Syftet med reservatet är att bevara biologisk mångfald, skydda och åskådliggöra kulturhistoriska lämningar samt tillgodose behovet av område för friluftslivet. Växtligheten består av bokskog med stort inslag av ekar. I området finns en identifierad nyckelbiotop och en värdekärna.

Tredenbergsskogen består av skogspartier som bara precis har kontakt med varandra. Växtligheten består av framförallt bok och ek och längs med havet är det inslag av al, lärk och tall. Norra delen anknyter till ett stråk med framförallt bok i ytterkanten av villakvarteren och härigenom finns även kontakt med södra delen av Valjeskogen. Genom detta gröna stråk är det möjligt för växter, djur och insekter att sprida sig i nord-sydlig riktning. Tredenbergsskogen används flitigt av vardagsmotionärer och hundägare.

Rågångsnabben är en av de mindre värdekärnorna i omfattning men med äldre bokar med mycket höga naturvärden. Området är en av platserna i Tredenbergsskogen där grönstrukturen vidgar sig och bildar ett mindre skogsparti. Området används i stor utsträckning för vardagsrekreation och ger möjlighet till avkoppling i såväl skogsmiljö som närhet till kust- och vattenmiljö.

Skogspartierna längs Båthamnsvägen – Bossabovägen bildar stråk med skog som sträcker sig runt och till viss del mellan bostadskvarteren. Den västra

delen av stråket är den enda förbindelselänken mellan Falkviksskogen och Valjeskogen. Dominerande trädslag är bok med inslag av andra träd som t ex ek, tall, bok och asp.

Hot

När grönstråk eller värdekärnor exploateras försämras förutsättningarna för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreationsvärde.

I området finns flera värdekärnor och en bred grön korridor som löper från Tredenberg i söder och längs västra sidan av Tredenberg/Falkvikshalvön och vidare upp till Valje. På vissa ställen är korridoren smalare och skörare eftersom träd börjar bli gamla. Igenväxning av gamla kulturhistoriskt värdefulla skogsbetesmarker är också ett stort hot mot de arter som lever där.

Områdets värden och grönstråk riskeras att vid eventuell exploatering skäras av både i nord-sydlig och väst- östlig riktning. Exempelvis gäller detta kontakten mellan Falkviksskogen och Valjeskogen eller skogarna på båda sidor om Herrgårdsvägen.

Utvecklingsmöjligheter

Falkvik-Tredenborgsområdet har grönområden med skogskaraktär insprängda i bebyggelsen med tillgång till promenadstråk i skogsmiljö.

En fullständig biologisk inventering krävs för att ge mer kunskap om alla de ekosystemtjänster som finns i området. I Falkviksområdet finns möjlighet att på befintliga extensiva gräsytor så in blomsterängar för att öka den biologiska mångfalden. Trädplanteringar och förnyad vegetation på utsatta platser eller svaga länkar behövs för att förstärka stråket. I skogsområdena finns ett flertal mindre vattensamlingar. Vissa av dessa skulle kunna göras mer solbelysta för att gynna värmekrävande arter. Den kustnära rekreationen kan utvecklas genom att tillgängliggöra det stigsystem som finns. I området finns potentialer att använda grönytor som översvämningssytor.

De färgkoder som finns i den lilla rutan efter varje rubrik motsvara färgmarkering på kartan.

Grön ruta avser således ädellövskog.

Ädellövskog

Skogsdunge

Barrskog

Ängar

Allé

Lövskog

Ekosystemtjänster i Falkvik-Tredenborg- Valje

Ädellövs skogen på Falkvik/ Tredenborgs halvön bidrar med många ekosystemtjänster. Bland annat luftväxling, vattenrening, flödesreglering vid kraftiga regn, bullerdämpning, sociala och pedagogiska aktiviteter

Här finns naturområden med höga ekologiska värden. I ädellövs skogen finns gamla träd och död ved som är betydelsefull för svampar, insekter och djur. Delar av ädellövs skogen har förr använts som betesmarker.

Ädellövs skogen är en värdefull länk som fungerar som en spridningskorridor. Rödlistade arter som bokblomlock, gammelekslav, skillersticka och rosa lundlav är några av de arter som är beroende av större sammanhängande ädellövs skogar och lång skoglig kontinuitet.

Större delen av ädellövs skogen har en bra till mycket bra bördighet. I blockrik terräng där bördigheten är något lägre växer träd med bredare kronor och säregna utseenden. Dessa träd har extra högt värde för naturvård och ekosystemtjänster. De spärrkroniga träden är dessutom ett uppskattat inslag i miljön.

Ädellövs skogen utgör en viktig roll för luftkvaliteten. Luftföroreningar från bland annat vägarna i närområdet tas upp av grönskan.

Bullerstörning kan under vissa tider på dygnet vara markant. Den kuperade marken och ädellövs skogen är viktig för att dämpa bullret från de trafikerade vägarna i området.

Ädellövs skogen bildar ett större sammanhängande skogsområde vilket ger god luftväxling och leder till ett svalare klimat. Skogen skyddar mot hårda vindar och vid regn dämpar den ytvattenavrinningen.

Markens bördiga jord och ädellövträdens rötter tar upp föroreningar från regnvattnet.

De äldre ek- och bokbestånden, högstubbar och död ved är viktiga boplatser för pollinatörer såsom humlor och vildbin. I området finns värdefulla blommande buskar t.ex. sälj, hagtorn och slån

Att vistas i ädellövs skogen och den varierande naturmiljön är förebyggande för psykisk och fysisk ohälsa. Skogen genomskärs av många stigar på mer eller mindre kuperad mark. Stigarna används av bland andra motionärer och skolbarn

Ädellövs skogens träd och flora kan ge en visuell avskärmning som gör att buller inte upplevs lika påtagligt. De vidsträckta pelarsalarna med vitsippebackar och prasslet av löv gör att man kan finna ett inre lugn.

Området är välbesökt av stadens invånare. Här kan man träffa på hundägare, barn och ungdomar och vardagsmotionärer i alla åldrar. Barn och vuxna träffas för att leka, samtala eller träna tillsammans.

Ädellövskogen har ett viktigt pedagogiskt värde. Skolorna i området använder sig av skogen regelbundet både i lek- och undervisningssyfte. Skogen kan fungera som uteklassrum där man lär sig om dess värden, ekologi, ekosystem och ekosystemtjänster

I Valje naturreservat och ner mot Valjeviken har man hittat sten- och järnåldersgravar. I strandzonen ser man på de äldre trädens form och växtsätt att området förr har betats och varit mer öppet

På ädellövskogens bördiga jord trivs ätbara växter som till exempel olika sorters svamp, blåbär, björnbär och skogshallon

Den bördiga jorden som finns i ädellövskogen medför att det organiska materialet håller kvar vattnet. Därigenom hinner trädens rötter och jordens filtrering ta upp eventuella föroreningar.

Timmer från skogen fraktas till närliggande pappersbruk. Överskottsvärmen från bruket blir fjärrvärme som Sölvesborgs kommun använder sig av.

B. Grönadal- Svarta led

Området omfattas av riksintresse för friluftsliv och naturvård. Trädskiktet domineras främst av äldre bokskog med pelarsalar i norr. I skogarna finns inslag av avenbok, rönn, fågelbär, hassel och alm samt planterade områden med gran och lärk. I den norra delen finns en gammal ek som börjat utvecklas till "mulmek". Buskskiktet är välutvecklat och gångstigarna löper i nordsydlig riktning. Markfloran består bland annat av stinksyska, skogsbingel och liljekonvaljer.

Området mellan Hjalmar Sterns park fram till Kämpaslätten är viktiga områden för närrecreation. Grönstrukturen som binder samman dessa är en väsentlig del i den rekreativa upplevelsen. Området ger en skoglig helhet och en upplevelse av en sammanhållen natur att röra sig genom.

I den nordöstra delen av Grönadalsskogen börjar Karl XI:s väg, en välbevarad fägata, som enligt muntlig tradition användes av Karl XI när han färdades mellan Sölvesborg och Trolle Ljungby slott på 1670-talet.

Runt motionsspåret, öster om järnvägen, kan skogen delas in i två kategorier. Den norra delen påminner mycket om Södra Valjeskogen med samma typ av förutsättningar och växtlighet. Den södra delen har en avvikande markflora med stort inslag av ängskovall, blåbär och hallon. Bokskogen har en öppnare karaktär med inslag av tall och ek. Genom området går ett elljusspår.

Nyckelbiotoper: Grönadalsskogen hyser två områden med nyckelbiotoper, en med ädellövnaturskog i västra delen av området (i anslutning till Hjalmar Stens park) och en med lövrik barrnaturskog i centrala delarna av området.

Barriärer och buller

Skogen bildar en grön skärm för de boende i bostäderna väster om området och bidrar till att dämpa buller och reducera luftföroreningar. I dagsläget finns ingen sammanhållen grönkorridor mellan Grönadalsskogen och Valjeskogen. Blekingevägen är en barriär, både för människor och för vissa av områdets arter. Området är bullerstört av E22 i de norra delarna.

Hot

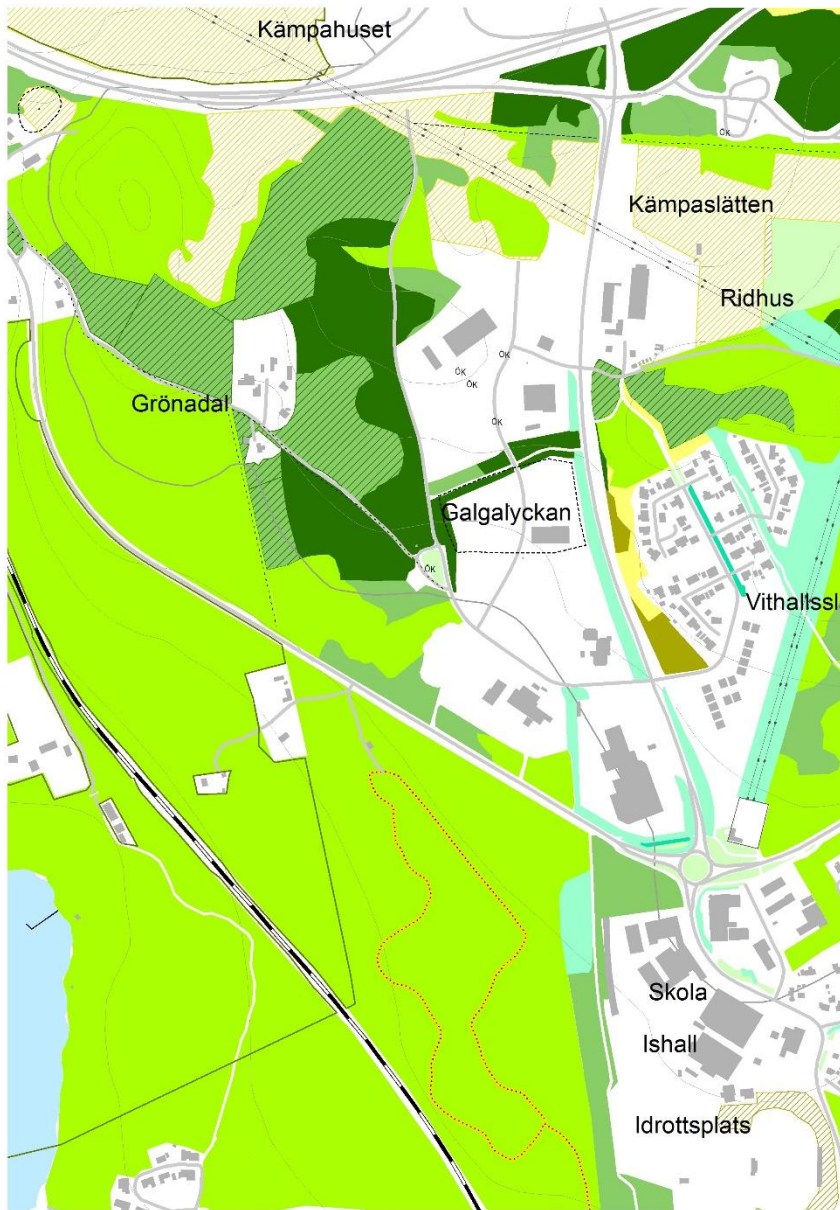
Eftersom den östra sidan av Grönadalsskogen har ianspråktagits som industrimark har den grönkorridor som fanns mellan Grönadalsskogen och Hjortakroksskogen minskat. Framöver kommer ytterligare mark att tas i anspråk och grönkorridoren försvagas ytterligare. För att förhindra att korridoren helt försvinner krävs kompensationsåtgärder i kommande exploatering.

Utvecklingsmöjligheter

I Grönadal-Svarta Led området ramas bebyggelse, skola och handelsområden in av grönområden och skog av varierad ålder och innehåll. Det finns gott om promenadstråk i skogsmiljö med ädellövskaraktär. En fullständig biologisk inventering krävs för att ge mer kunskap om alla de ekosystemtjänster som finns i området.

De igenvuxna hagarna parallellt med påfarten från E:22 kan återställas till beteshagar. Dessa nya ängsmarker skulle bli ett värdefullt tillskott till den biologiska mångfalden och den ekosystemtjänst som finns i området. Den öst-västliga grönkorridoren mellan Valje och Ryssberget kan förstärkas med nya trädplanteringar på lämpliga platser.

De färgkoder som finns i den lilla rutan efter varje rubrik motsvara färgmarkering på kartan. ■ Grön ruta avser således ädellövskog.

Hag- och betesmark ■

Barrskog ■

Skogsdunge ■

Ädellövskog ■

Lövskog ■

Ekosystemtjänster i Gröna dal-Svarta Led

Ädellövs skogen i Grönadal – Svarta Led bidrar med ekosystemtjänster som luftväxling, vattenrening, flödesreglering, bullerdämpning, sociala och pedagogiska aktiviteter.

Grönadal-Svarta Led är ett naturområde med höga ekologiska värden. Ädellövs skogen består av gamla träd och död ved som är betydelsefull för svampar, insekter och djur. Delar av ädellövs skogen har förr använts som betesmarker.

Ädellövs skogen utgör en viktig och värdefull länk mellan olika spridningsvägar. Rödlistade arter som bokblombeck, gammelekslav, skillersticka och rosa lundlav är några av de arter som är beroende av större sammanhängande ädellövs skogar och lång skoglig kontinuitet.

Större delen av ädellövs skogen har en bra till väldigt bra bördighet. På områden med sämre bördighet växer gamla senvuxna träd vilka i sin tur har höga naturvärden.

Ädellövs skogen utgör en viktig roll för luftkvalitén. Luftföroreningar från bland annat de trafikerade vägarna tas upp av grönskan.

Den kuperade marken och ädellövs skogen är viktiga för att dämpa bullret från de trafikerade vägarna, E22, Kämpaslättsvägen och Blekingevägen.

Ädellövs skogen är ett större grönområde som ger god luftväxling vilket leder till ett jämnare klimat. Skogen dämpar hårda vindar och vid kraftiga regn bromsas ytvattenavrinning upp.

Markens bördiga jord och ädellövsträdens rötter tar upp föroreningar både från regnvattnet och nedfall från luften.

De äldre ek- och bokbestånden, högstubbar och död ved i är viktiga boplatser för pollinatörer så som humlor och vildbin. I området finns blommande buskar som till exempel hagtorn, slån och blåbär, vilka är viktiga födokällor för fåglar och däggdjur.

Att vistas i ädellövs skogen och den varierande naturmiljön kan vara förebyggande för psykisk och fysisk ohälsa. I skogen finns gott om stigar och marken är kuperad. Stigarna används av allt från ryttare, hundförare, cyklister, idrottande skolelever, motionärer till besökare på skogspromenad.

Ädellövs skogens träd och växtlighet skapar avskärmning som gör att buller inte upplevs lika påtagligt. De stora pelarsalarna med vitsippebackar och prasslet av torra löv gör att man kan finna ett inre lugn.

Området är välbesökt av stadens invånare. Här kan man träffa på ryttare, hundägare, barn och ungdomar och vardagsmotionärer i alla åldrar. Barn och vuxna träffas för att leka, samtala eller träna tillsammans.

Ädellövs skogen har ett viktigt pedagogiskt värde. Skolorna i området använder sig av skogen regelbundet både i lek- och undervisningssyfte. Skogen kan fungera som uteklassrum där man lär sig om dess värden, ekologi, ekosystem och ekosystemtjänster.

Genom Grönadal går en äldre färdväg från slutet av 1600- talet som kallas Via Regia. Vid Vitahallsslättens västra del finns fornlämningar efter bosättningar, stensättningar och en fossil åker. Spår efter utmarker, skogsbete och stenhuggning finns i området.

På ädellövskogens bördiga jord trivs ätbara växter, som till exempel svampar, blåbär och hallon.

Den bördiga jorden som finns i ädellövskogen medför att det organiska materialet håller kvar vattnet. Därigenom hinner trädens rötter och jordens filtrering ta upp eventuella föroreningar.

Timmer från skogen fraktas till närliggande pappersbruk. Överskottsvärmen från bruket blir fjärrvärme som Sölvesborgs kommun använder sig av.

C. Kämpaslätten- Vitahallslätten- Bokedal

Bebyggelsen består av bostadsområdena Kämpaslätten, Hjortakroken och Tivoli samt skola och förskola. Skogen består av åldersblandad bokskog med inslag av t ex avenbok, lönn och asp. I nordväst finns det inslag av tall och gran. Busk- och markskikt består av bland annat fläder, hallon, blekbalsamin, harsyra och blåbär. I området finns igenväxande betesmarker. Genom den nordvästra delen av området går en ledningsgata där det finns ungskog av ek, björk och sälg. Markskiktet i ledningsgatan domineras av kruståtel.

Det finns tre förbindelsevägar till Ryssberget för gång och cykel finns via en bro samt två tunnlar. Ett flertal gång- och cykelvägar finns i Hjortakroksskogen, vilket gör det lätt att röra sig i området. Norra delen av Hjortakroksskogen är bullerstörd på grund av närheten till den hårt trafikerade E22:an.

Numera saknas en sammanhållen grönkorridor mellan Grönadalsskogen och Hjortakroksskogen. Kämpaslättsvägen och Kämpaslättens företagsområde är barriärer, både för människor och för vissa av områdets arter.

Nyckelbiotoper: Inom områdets norra och östra del finns tre nyckelbiotoper som består av ädellövsnaturskog vars värde främst är spärrgrenade grova träd, jätteträd och värdefull kryptogamflora.

Barriärer och buller

E22:an, Kämpaslättsvägen och Blekingevägen är barriärer för såväl människor som för växter och djur.

Det ekologiska samspelet mellan Sölvesborgs ädellövskogar minskar på grund av faktorer såsom vägar, exploatering och buller. Ett sådant skört samspel finns mellan Vitahallslätten, Kämpaslätten, Hjortaslätten, Bokedal, Grönadal på båda sidor om Kämpaslättsvägen och Valjeskogen på södra sidan av Blekingevägen.

Hot

Vid en eventuell utbyggnad av bostadstäder på Vitehallslätten ökar trafiken på vägarna i närområdet och gröna värden försvagas. Samtidigt försvinner den sista delen av kvarvarande nyckelbiotopers kontakt med både Grönadal och Ryssberget. Fragmentering av området skulle markant minska dessa värden.

Exploatering av ädellövskogen kan leda till att hela området påverkas av en förhöjd bullernivå, försämrade luftkvalité och försämrade lokalklimat. Norra delen av Hjortakrokens vandringsleder är bullerpåverkade på grund av närheten till E22:an. Även områden närmast Kämpaslättsvägen och Blekingevägen är påverkade.

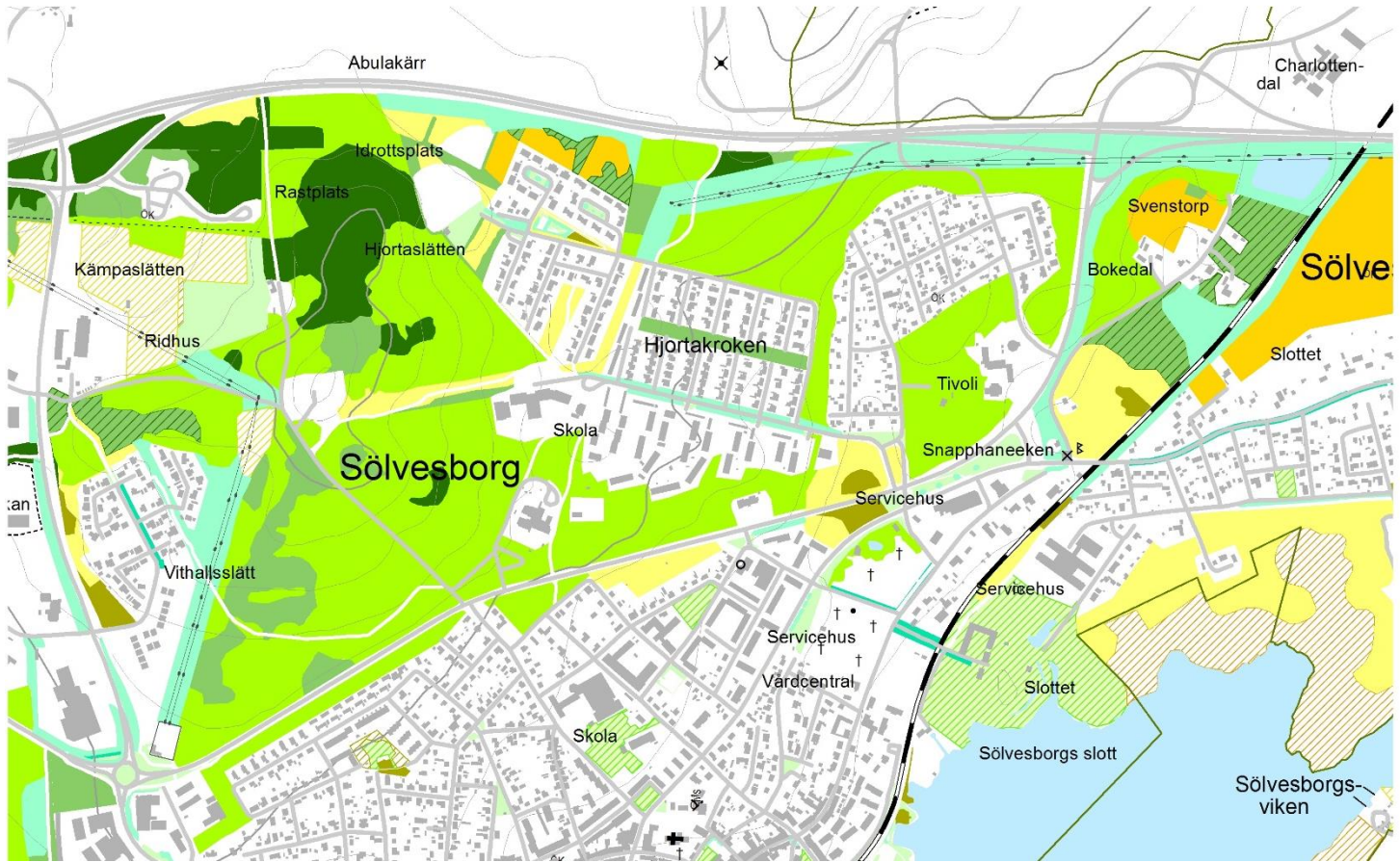
Utvecklingsmöjligheter

Området runt Hjortakroken har delvis inventerats och flera signalarter har påträffats, bland annat bokvårtlav. Ytterligare inventering av området är nödvändigt så att dess förutsättningar och arternas behov kartläggs. Inventeringen kan även belysa behov av kompensationsåtgärder vid planläggning. Kompensationsåtgärder i form av trädplanteringar, gröna diken/raingårdens för vattensamling och gröna tak är lämpligt men ska anpassas till de värden som ska ersättas. Krav på kompensation bör även ställas på exploatörer och privatpersoner. Detta kan göras genom reglering och bestämmelser i såväl detaljplan som bygglov.

Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter, djur och människors välbefinnande. Illustration från Naturvårdsverkets arbete med grön infrastruktur.

De färgkoder som finns i den lilla rutan efter varje rubrik motsvara färgmarkering på kartan. ■
Grön ruta avser således ädellövskog.

Hag- och betesmark ■

Ädellövskogen ■

Ängar ■

Allé ■

Ekosystemtjänster i Kämpaslätten- Vitahallslätten- och Bokedal

Ädellövskogen på Kämpaslätten, Vitahall och Bokedal bidrar med många ekosystemtjänster, bland annat luftväxling, vattenrening, flödesreglering, bullerdämpning samt sociala och pedagogiska aktiviteter.

Gammal ädellövskog är en naturtyp som oftast hyser höga ekologiska värden. Här finns rester av gamla träd och död ved som är betydelsefull för svampar, insekter och djur. Delar av ädellövskogen har förr använts som betesmark. Västliga bryn i ledningsgatan är värdefulla för arter som till exempel hagtorn och slån.

Ädellövskogen utgör grunden för de olika spridningskorridorer som finns här. Rödlistade arter som bokblombeck, gammelekslav, skillersticka och rosa lundlav är några av de arter som är beroende av större sammanhängande lövskogar och framförallt lång skoglig kontinuitet.

Större delen av ädellövskogen har en bra till mycket bra bördighet. I blockrik terräng där bördigheten är något lägre växer träd med säreget utseende. Dessa träd har högt värde för naturvård och ekosystemtjänster. De gamla hagmarksträden är uppskattade inslag i miljön.

Ädellövskogen är viktig för luftkvalitén. Luftföroreningar från bland annat trafikerade vägar tas upp av grönskan och genom luftväxling transporteras bort från bebyggelsen.

Den kuperade marken och ädellövskogen i området dämpar bullret från de hårt trafikerade vägarna, E22, Kämpaslättsvägen och Blekingevägen.

Ädellövskogen är ett större grönområde som ger god luftväxling vilket leder till ett behagligare klimat. Skogen dämpar hårda vindar och vid kraftiga regn bromsas ytvattenavrinning upp.

Markens bördiga jord och ädellövträdens rötter tar upp föroreningar både från regnvattnet och luften.

De äldre ek- och bokbestånden, samt högstubbar och död ved, i ädellövskogen är viktiga boplatser för pollinatörer så som humlor och vildbin. I området finns värdefulla blommande buskar som till exempel hagtorn, slån och blåbär vilka är viktiga födokällor för fåglar och djur.

Att vistas i ädellövskogen och den varierande naturmiljön kan vara förebyggande för psykisk och fysisk ohälsa. I skogen finns gott om stigar och marken är kuperad. Stigarna används av allt från ryttare, hundförare, cyklisterna, idrottande skolelever, motionärer till besökare på skogspromenad.

Ädellövskogens träd och växtlighet kan ge en visuell avskärmning som gör att buller inte upplevs lika påtagligt. De stora pelarsalarna med vitsippebackar och prasslet av löv gör att man finner lugn.

Området är välbesökt av stadens invånare, ridskolan, hundbruksklubben, förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och äldreboende. Man kan träffas

för att fika på Kanehall eller för att grilla vid vattentornet eller bara vara tillsammans.

Kanehall med sin omgivande naturmiljö har ett viktigt pedagogiskt värde. Förskolan och grundskolan som finns i och omkring området använder skogen i både lek- och undervisningssyfte. Elever i olika åldrar använder ädellövskogen för att lära sig om dess värden, ekologi, ekosystem och ekosystemtjänster

Genom ekskogen i Kämpaslätten går Karl XI:s väg, en äldre färdväg/ fägata från slutet av 1600- talet. Vid Vitahallsslätten västra del finns fornlämningar efter bosättningar, stensättningar och en fossil åker. Spår efter utmarker, skogsbete och stenhuggning kan hittas i området.

På ädellövskogens bördiga jord finns det ätbara växter som till exempel svampar, blåbär och hallon.

Den bördiga jorden som finns i ädellövskogen medför att det organiska materialet håller kvar vattnet. Därigenom hinner trädens rötter och jordens filtrering ta upp eventuella föroreningar.

Timmer från skogen fraktas till närliggande pappersbruk. Överskottsvärmen från bruket blir fjärrvärme som Sölvesborgs kommun använder sig av.

D. Centrum

I tätorten finns olika typer av bostadsområden som i sig skapar varierande förutsättningar för grönstrukturen. I centrala Sölvesborg dominerar tät bebyggelse och vegetationen har i vissa fall en sekundär plats. Villastaden i de västra och sydvästra delarna av orten har en annan karaktär med gröna kilar och mindre grönområden som utgör en viktig del av boendemiljön och dess identitet.

Grönstruktur finns både på kommunal mark och på villatomter. Här är många äldre, stora träd och uppväxta buskage som tillsammans bildar den miljö som innerstadens biologiska mångfald har till sitt förfogande.

I centrum finns stadens större parker såsom Slottsparken, Biblioteksparken, Järnvägsparken, Furulundsparken och Fyra årstiders Park. I Slottsparken förekommer en mångfald av biotoper och de gamla ekarna är livsmiljöer för hotade arter. Biblioteksparken används som träffpunkt vid tillställningar i staden. I övrigt är parken en promenadpark med anor från 1850-talet där man vilar blicken på vackra planteringar. Järnvägsparken är en gammal anrik promenadpark med slingrande gångsystem i klassisk stil. Parken har funnits sedan järnvägen kom till Sölvesborg och används i dag som samlingsplats för såväl lekande barn och ungdomar som äldre. I Furulundsparken finns ett flertal jätteeckar i samma åldersgrupp som de i Slottsparken. Träden gagnar djurliv och skapar skuggiga miljöer. Under dessa träd leker barn och gymnasieelever har sina utelektioner. Fyra årstiders park används flitigt av kommunens invånare men även av turister och tillfälliga besökare. Parken

inbjuder till vila och avskildhet från centrum med utblick över vattnet i Sölvesborgsviken. Mångfalden i planteringarna gör parken unik i sitt slag.

Tingshusparken är den enda större parken i det som kallas den nya staden. Parken har en gång varit en del av ett större grönområde. På 1950-talet exploaterade man västra delen av området för att bland annat ge plats åt Sölvesborgs första kedjehus. Förtätning av området har skett ytterligare sedan dess.

Stadens kyrkogårdar har skilda karaktärer men gemensamt för dem alla är att de skapar lugna oaser i staden. På och runt kyrkogårdarna finns det gott om äldre träd och rikligt med grönska som bidrar till lokala ekosystem och mikroklimat.

Barriärer och buller

Tingshusparken omgärdas av tre gator som fungerar som barriärer för växter och djur. Buller från omkringliggande gator som till exempel Ungersgatan med sina gatu- och kullerstensbeläggning dämpas av parkens vegetation.

I samband med en eventuell ny bebyggelse och exploatering av Tingshusparken kommer även trafikgenomströmningen att öka.

Med tilltagande trafik är risken stor att hela området påverkas negativt av en förhöjd bullernivå.

Hot

Stadens grönområden är ofta under lupp när det pratas om förtätning. Områdena kan synas enkla att exploatera och i processen glömmar man bort att ta hänsyn till de gröna värdena och de ekosystemtjänster som finns där. Dessa områden har dessutom stor betydelse för boende och besökare.

Förtätning anses ibland gynna den sociala hållbarheten när närheten till olika aktiviteter och mötesplatser ökar. Samtidigt innebär förtätning att platser där spontana sociala kontakter skulle kunna ske tas bort. Friktor och biologiska värden försvinner också vilket är en utmaning för miljömålet God bebyggd miljö.

De stora biologiska värden och ekosystemtjänster som Tingshusparken har idag kommer att minska eller försvinna helt vid en exploatering av området. Ekosystemtjänster såsom översilning av regnvatten, utjämning av lokalklimat, luftkvalité, bullerdämpning, hälsa och sociala värden riskerar att gå förlorade. Förskolor och grundskolan som ligger runt Tingshusparken kommer att förlora sitt uteklassrum.

Utvecklingsmöjligheter

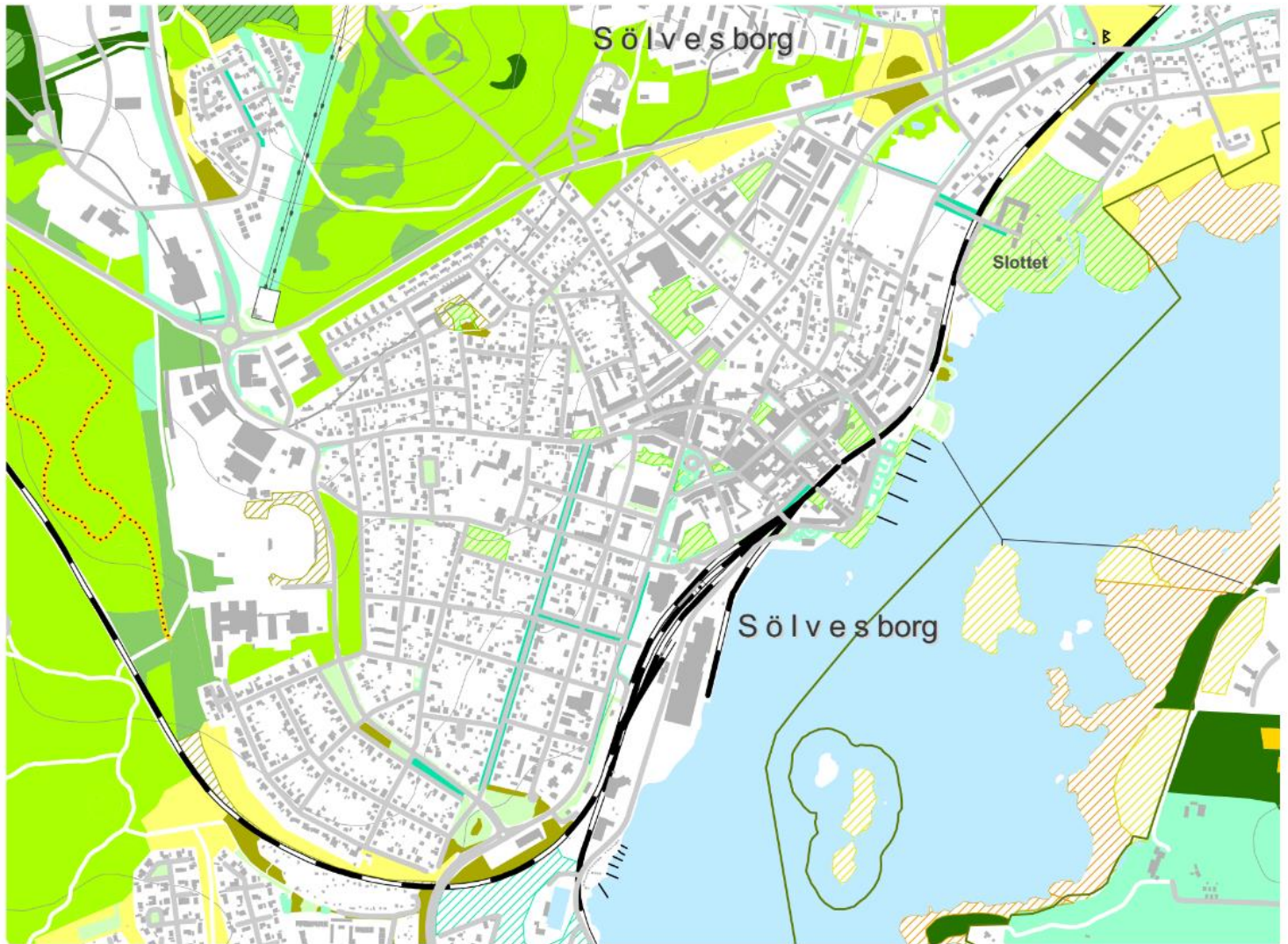
Ett flertal av övriga, mindre parker och grönytor skulle kunna göras mer attraktiva genom att tillföra mer grönska med buskar och träd samt fler sittmöjligheter. Genom att förstärka grönstrukturen finns det möjlighet att binda samman mindre värdekärnor till större områden. Inne i centrum är det

framförallt den centralt placerade Tingshusparken och grönytan vid Furulundskolan som behöver ses över avseende spridningskorridor och ekosystemtjänster. Vissa av gräsytorerna i centrum skulle kunna omvandlas till blomsterängar, vilket kan gynna både den biologiska mångfalden och öka mängden ekosystemtjänster.

Eftersom Tingshusparken är planlagd som park finns det goda möjligheter att utveckla en mångfunktionell rekreativ miljö. Här kan man även bevara, stärka och utveckla befintliga ekosystemtjänster.

Komplettering av ekbeståndet i Tingshusparken skapar bättre förutsättningar för befintliga arter knutna till ekmiljö att överleva. Genom plantering av buskar och mindre träd skapas flerskiktad vegetation, vilket ger förutsättningar för ökad biologisk mångfald samt minskar risken för värmeöar. Buller kan dämpas och parken kan bli en grönare oas.

Dessa åtgärder kan kombineras med en så kallad raingarden, ett grönt fördröjningsmagasin för dagvatten. Utformningen av en raingarden kan öka det ekologiska och kulturella värdet och en attraktiv parkmiljö med vattenlek för barn skapas.

Ängar

Park

Gräs

Allé

Ekosystemtjänster i Tingshusparken

Parkens ekar och stora gräsyta bidrar med många ekosystemtjänster, bland annat vattenrening, flödesreglering, bullerdämpning, pollinering, sociala aktiviteter och mötesplatser.

De gamla ekarna som står i parken bär på stor biologisk mångfald. Ekarnas skrovliga bark och håligheter skapar speciella förutsättningar som gynnar många olika arter och ger viktiga livsmiljöer för hotade arter. Arter som blanksvart trädmyra, ekspik, grå skärelav och kyrkogårdslav.

Den varierande vegetationen i parken gynnar många arter i det ekologiska samspelet. Insekter som lever och hittar föda i gräset blir mat åt fåglarna som häckar i ekarna.

Grönskan i träd-, busk-, fält- och markskikten i Tingshuslättens park tar upp luftföroreningar från de närliggande vägarna.

Buller från omkringliggande gator studsar mellan husen och de hårdgjorda ytorna. Gräsytan i parken är därför ett viktigt inslag då den mjuka ytan dämpar bullret.

Delar av grönytan kan idag användas som översvämningssområde vid skyfall. Gräset filtrerar regnvattnet och bromsar upp partiklar.

Parkens gräsyta kan vid kraftiga regn fungera som ett bromsande magasin som dämpar ytvattenavrinningen och minskar översvämningar. Ekarna och gräsytan ger ett svalare lokalklimat genom skugga och avdunstning.

Hela området är viktigt för pollinatörer så som humlor och vildbin. I parken finns blommande busk- och fältskikt av bl.a. syren, sälg och klöver.

Att vistas ute i naturen är förebyggande för psykisk och fysisk ohälsa. Gräsytan inspirerar till lek och aktiviteter. Parken besöks av skolbarn i alla åldrar och barn och vuxna i villakvarteren.

Parkens ståtliga ekar och markens flora kan ge en visuell avskärmning. Ljudet av rasslande löv, fåglarnas sång och barnens skratt ger lugn och stillhet.

Parken används av stadens alla invånare, stora som små. Föreningar och privatpersoner har mindre sammankomster på den stora gräsytan som inbjuder till bollsporter, picknick, grillning och möten. Området används regelbundet av skolan för aktiviteter som brännboll och löpning men även teoretiska och stillasittande lektioner. Här kan elever på ett praktiskt sätt lära sig om ekologi, ekosystem och ekosystemtjänster.

Runt lekplatsen finns havtornsbuskar som ger ätliga bär. Havtornsbären är rika på c-vitaminer och kan användas till marmelad.

Gräset hjälper till att filtrera och dämpa regnvattnets väg till grundvattnet. Dämpningen gör att regnvattnet hinner tas upp och filtreras av jorden samt gräsets och trädens rötter. Genom lokalt omhändertagande behålls vattnet i marken längre och markens vattenhållande kapacitet ökar.

Slutsatser

Samspelet och kontakten mellan ädellövskogarna minskar i takt med att områden exploateras. Med en framsynt fysisk planering kan man skapa förutsättningar för att stärka och värna ekologiska värden.

Länsstyrelsen påpekar i rapporten *En plattform för grön infrastruktur i Blekinge* att det som är unikt i Blekinge är att ett stort antal skyddsvärda områden finns tätortsnära på kommunal mark. Den tätortsnära skogen hotas av exploatering, vilket kan leda till både utarmning av biologisk mångfald och att orterna mister sin attraktionskraft och identitet.

Större sammanhängande ädellövsområden ger bättre förutsättningar för arters överlevnad. Idag finns ett antal sällsynta och rödlistade arter i ädellövskogen och förändringar av markanvändningen kan hota dessa arter. Ädellövskogens storlek och varierande ålder är väsentlig för att på sikt bevara och utveckla de populationer som finns.

Att skapa sammanhängande korridorer mellan Sölvesborgs ädellövskogar är viktigt. Större vägar och bebyggelsen riskerar att minska och begränsa det ekologiska samspelet och vid exploatering ska hänsyn därför tas till befintliga värden.

Naturvårdsverket rekommenderar att områden med rika bokskogar inte görs mindre än 18 ha för att behålla befintliga ekologiska värden. Samma mått kan användas på bokskogar som utvecklas mot ökade naturvärden. Värdekärnorna runt tätorten håller idag knappt detta mått. Det är därför viktigt att se hur dagens värdekärnor kan kopplas samman och förstärkas genom grönstråk.

I ett ekologiskt välbevarat och tillräckligt attraktivt område kommer också människan i fokus. Gröna områden är för de flesta en plats där tankar och kropp får återhämtning och vila. Detta kan ske såväl genom en stund på en bänk, en promenad eller motion av olika slag. Städer med genomtänkt samhällsplanering och tilltalande gröna oaser lockar människor och gör att de vill bo och spendera sin tid där.

Åtgärdsförslag

Genom investeringar i den gröna infrastrukturen kan belastningen på kringliggande områden och på tekniska system för exempelvis dagvattenhantering minska. Gröna investeringar kan även ge positiva hälsoeffekter tack vare förbättrad luftkvalitet, mindre buller och mer tilltalande och rekreativa platser att vistas på.

I parkerna finns goda möjligheter att öka andelen ekosystemtjänster vilket också ökar kvaliteten på parken och närområdet.

Nedan redovisas några förslag på vad som kan göras med enkla medel.

- komplettering av trädbeståndet
- minimera barriärer för arter med dålig spridningsförmåga
- hitta områden lämpliga för fördröjning av dagvatten
- skapa oaser för fysisk aktivitet och lek
- skapa lugna områden
- peka ut områden som är lämpliga för olika åtgärder

I skogsmiljö finns goda möjligheter att öka andelen ekosystemtjänster genom

- att förstärka och säkerställa de gröna korridorerna
- att redan på planeringsstadiet säkerställa att skog och natur skyddas och sparas
- att tillgängliggöra skogsmiljön så den inbjuder till utevistelse. Detta kan göras genom att kanalisera besökare så att känsliga ekosystem i skogen får mindre slitage.
- att genom planteringar stärka områden som idag saknar ekosystemtjänster
- att placera ut mulmholkar för insekter på lämpliga ställen

Utöver dessa direkta åtgärder kan man använda grönstruktur, parker och skogsmiljöer som verktyg i klimatanpassningsarbetet. Vattenreglerande tjänster i form av raingardens och fördröjningsmagasin har redan nämnts, likaså de värmesänkande och luftrenande tjänsterna.

När det gäller översvämningsrisker och reducering av skador efter kraftiga skyfall kan grönområden behöva förstärkas och byggas om för att bli mer multifunktionella. För att säkerställa att dessa åtgärder görs på rätt plats behövs både kartläggning av risker samt uträkningsmodeller för att avgöra ett grönområdes förmåga att hantera stora vattenmängder.

Sammanfattning

I denna plan beskrivs det nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur som utgör grunden för människors välbefinnande. Det finns behov av att bevara och utveckla fungerande ekosystem, biologisk mångfald och andra nyttor.

Exploatering och bebyggelseutveckling utgör i många fall ett hot mot en fungerande grön infrastruktur. Dels kan det innebära direkta ingrepp i naturmiljöerna och dels kan barriärer, fragmentering och bristfälliga spridningssamband uppstå när bebyggelse och vägar byggs ut. Påfrestningen på kvarstående grönytor och områden ökar och slitaget påverkar kvaliteten och attraktiviteten i den tätortsnära naturen.

Naturen påverkas negativt genom bland annat ökat buller, mer damm och avgaser vilket får en negativ inverkan på människors möjligheter till rekreation och hälsa. Detta sker samtidigt som fler människor flyttar till tätorten och kommunen har en vision att öka invånarantalet. En fungerande grönstruktur gör kommunen attraktivare som boendeort. Tätortens grönstruktur bidrar även positivt med att jämna ut temperaturskillnader exempelvis vid kommande klimatförändringar såsom värmeböljor och extremtemperaturer.

Länsstyrelsens har i sitt regionala arbete med grön infrastruktur lyft behovet av bevarande av befintlig grön infrastruktur och ekosystemtjänster. Genom restaurering eller nyanläggning av grönområden kan även nya länkar i grönstrukturen skapas och ekosystemtjänster förstärkas.

Med ökat antal invånare, nya bostadsområden, fler vägar ökar behovet av genomtänkt samhällsplanering för att förvalta kommunens unika natur- och kulturmiljöer. Det behövs noggranna inventeringar, handlingsplaner och avsatta medel för att lösa de problem och utmaningar som väntar. Kompensationsprincipen har berörts och nästa steg vore att ta fram en policy för hur och när denna ska användas.

Tidigare grönplaner har inte fått den genomslagskraft och den effekt som önskats. Det är en förhoppning att denna grönplan ska skapa acceptans och förståelse för de gröna tätortsnära värdena så att framtida boenden blir attraktiva bostadsområden där fräkniga barn leker sida vid sida med en rödlistad skalbagge.

Referenser

Boverket, Grönstruktur i landets kommuner, Rapport 2012:13

C/O City, 2014, Ekosystemtjänster i stadsplanering – en vägledning, Ett samarbetsprojekt finansierat av ARO och Vinnova 2014

Ekologigruppen, webinarier om Ekosystemtjänster, 2017

Länsstyrelsen Blekinge län, Miljömål i Blekinge 2014-03-05, rapport 2014:4

Länsstyrelsen Blekinge Län. Plattform för arbetet med grön infrastruktur i Blekinge län. Remissupplaga 2018-10-01

Naturvårdsverket. Viktiga begrepp i arbetet med grön infrastuktur, vägledning 2017-02-16

Naturvårdsverket, Vägledning om regionala handlingsplaner för grön infrastuktur i prövning och planering. ,2017-06-26

Ramböll Sverige AB, 2008, Grönstrukturplan- Underlag till översiktsplan för Sölvesborgs kommun

Skogsstyrelsen.se, Skyddsvärda biotoptyper, 2017-04-18

Sölvesborgs kommun, 2015, Grund till grönstrukturplan för Sölvesborgs kommun 2015

Sölvesborgs kommun, Samrådshandling- Översiktsplan Sölvesborgs kommun 2017

Bilaga 1 Lagar och Mål

Plan- och bygglagen, SFS (2010:900)

Plan- och bygglagen (PBL) reglerar planläggning av mark, vatten och byggande. Enligt 1 kap 1§ ska planeringen främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

Miljöbalken, SFS (1998:808)

Syftet med miljöbalken (MB) är att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö. Värdefulla natur- och kulturmiljöer ska skyddas och vårdas så den biologiska mångfalden bevaras.

Skogsvårdslagen och ädellövskogs-lagen, SFS (1979:429)

Skogsvårdslagen reglerar hur skog och skogsmark ska skötas med hänsyn till en långsiktig, uthållig virkesproduktion samt hänsyn till naturvårdens intressen.

Miljö kvalitetsmål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Målet är bland annat att ekosystemen ska ha återhämtat sig och att på lång sikt säkra ekosystemtjänster samt att den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön ska bevaras, främjas och nyttjas hållbart. Generationsmålet ska vara uppfyllt 2020.

Riksdagen har antagit 16 miljö kvalitetsmål som beskriver den kvalitet vi vill att miljön ska ha år 2020. Målen ska fungera som riktlinjer i vårt arbete mot en bättre miljö. Riskdagen har fastställt att betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster skall vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.

En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster
För att uppfylla FN's och EU's mål har Sveriges riksdag antagit en strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Konventionen om biologisk mångfald

Konventionen trädde i kraft 1993 och målen är bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald samt att nyttan som uppstår vid användandet av genetiska resurser ska fördelas rättvist. Det innebär till exempel att vi ska bruka skogen så att alla djur och växter kan leva kvar i skogslandskapet, vi ska bedriva jordbruk på ett sådant sätt att alla små mikroorganismer (bakterier och svampar) och ryggradslösa djur (t.ex. nematoder och hoppstjärter) inte försvinner, och att alla andra arter i

jordbrukslandskapet överlever, vi ska bedriva fiske så att inte all fisk tar slut, vi ska planera våra städer så att många olika arter av djur och växter kan leva i vår närhet, och så vidare.

Landskapskonventionen (Europeiska landskapskonventionen (ELC))
Konventionens mål är att vi ska skydda, förvalta och planera vårt landskap. Den innebär att vi ska utveckla en helhetssyn på landskapets värde och hållbar förvaltning av dessa samt öka medvetenheten och betydelsen i bland annat det civila samhället och hos offentliga myndigheter.

Bernkonventionen

Konventionen trädde i kraft 1983 i Sverige och innebär att vi ska skydda och bevara det vilda djur- och växtlivet och deras naturliga miljö.

Folkhälsomål

”Att planera för friluftsliv är att planera för folkhälsa”, (Naturvårdsverket 2015a).

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet i Sverige är "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen". Tydlig fokus på jämlik hälsa finns i målet. Av åtta målområden är framförallt mål nr 5, "Boende och närmiljö", aktuellt fokusområde i denna plan.

Friluftsmål

Naturvårdsverkets tio friluftsmål innebär att stödja människors möjlighet att vistas ute i naturen, få en bättre förståelse för naturen och regional utveckling.

1. Tillgänglig natur för alla
2. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
3. Starkt engagemang och samverkan
4. Allemansrätten
5. Tillgång till natur för friluftsliv
6. Attraktiv tätortsnära natur
7. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
9. Friluftsliv för god folkhälsa
10. God kunskap om friluftslivet

Bilaga 2 Naturskydd i kommunen

Natura 2000 är ett skydd som utformats efter EU direktiv och kom till för att säkra skyddsvärda arter och livsmiljöer på lång sikt. Natura 2000 områden innehåller livsmiljöer som är värdefulla i ett europeiskt perspektiv, detta behöver dock inte betyda att de är unika i regionens eller landet i fråga.

RAMSAR-område skyddas enligt den internationella konventionen om skydd av våtmarker- Våtmarkskonventionen. Åtagandet att bevara RAMSAR-områdena innebär att områdets ekologiska karaktär inte får försämrats. Områdena är utpekade som riksintressen för naturvård i miljöbalken och ska så långt möjligt skyddas mot skada på natur- och kulturmiljön. Inom alla RAMSAR-områden råder förbud mot markavvattning.

Naturresevat är ett mark- eller vattenområde som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter. Syftet är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Naturresevat har juridiskt bindande föreskrifter.

Riksintressen är ett skydd som kan utpekade inom en rad olika områden, både för bevarande- och nyttjandeintressen. Riksintresse kan täcka såväl naturvård, kulturhistoria som friluftsliv. De utpekade områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dem. Dessa så kallade hushållningsbestämmelser har bara direkt verkan när markanvändningen förändras genom exploatering, till exempel om skogsmark ersätts av tätortsbebyggelse. Om markanvändningen inte ändras, är bestämmelserna bara rådgivande.

Riksintresse för naturvård är ett urval av områden med de bästa exemplen på landskapstyper, naturtyper och andra värden karakteristiska för landets olika naturgeografiska regioner. Riksintressen kan också uppvisa mycket sällsynta företeelser i ett nationellt eller internationellt perspektiv.

Riksintresse för friluftsliv är områden med stora friluftsvärden som på grund av dess natur- och kulturkvalitéer samt tillgänglighet gör att de är eller kan bli attraktiva för en stor mängd besökare. Urvalet av områden ska också representera Sveriges många olika landskapstyper.

Biotopskydd innebär att bevara den biologiska mångfalden, vilket berör "mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda". I ett biotopskyddsområde får det inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön. Det finns även generella biotopskydd. Det innebär att objekten har ett skydd per automatik och de får inte skadas. Exempel på generella biotopskydd är alléer och odlingsrösen i jordbruksmark.

Strandskydd finns för att trygga tillgången på vattennära strövområden och bad men även att skydda den biologiska mångfalden. Skyddet sträcker sig i regel 100 meter från strandlinjen, in mot land och ut i vattnet, men kan utökas till 300 meter om så anses nödvändigt.

Redan existerande Naturvårdsområden ska, i samband med att miljöbalken trädde i kraft, betraktas som naturreservat.

Naturvårdsavtal är ett bevarandeavtal mellan markägare och staten och dess syfte är att bevara och utveckla ett områdes naturvärden.

Särskilt skyddsvärda träd är träd med olika egenskaper och utseende. Det är oftast väldigt gamla träd eller yngre träd med säreget utseende. Genom ålder, placering och utseende blir träden bra bomiljöer för rödlistade eller hotade arter. Det kan också vara träd med håligheter som kan vara boträd för fåglar och smådjur.